

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 14 februari 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om höjning av inkomstgränserna för rätt till barnbidrag och bidragsförskott.

Andra lagutskottet har till behandling i ett sammanhang förehaft två inom andra kammaren väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen nr 327 och 328, båda av fru *Rönn-Christiansson m. fl.*

I *motionen II: 327* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta följande förändrade lydelse i 4 § i lagen om förskottering av underhållsbidrag till barn av den 18 juni 1937 (nr 383):

Mom. 1. Bidragsförskott utgår — — — angivna ortsgrupper.

För två barn — — — däröver ytterligare 120, 150, 180.

För tiden — — — årligt belopp av 60 kronor.

Överstiger moderns årsinkomst 800 kronor i ortsgrupp I, 1 000 kronor i ortsgrupp II och 1 200 kronor i ortsgrupp III, eller har modern, därest hon är gift, tillsammans med sin make en årsinkomst överstigande 1 100 kronor i ortsgrupp I, 1 325 kronor i ortsgrupp II och 1 550 kronor i ortsgrupp III, minskas bidragsförskottet med 0,7 av årsinkomsten i vad den överstiger sagda belopp. Hava makar som nyss sagts att försörja barn under 16 år, som icke är berättigat till vare sig barnbidrag enligt vad därom särskilt stadgas eller bidragsförskott, skall det för vederbörande ortsgrupp sist angivna inkomstbeloppet ökas med 100 kronor för varje sådant barn.

Mom. 2. Bidragsförskott utgår — — — medgiva undantag.

Vistas barn — — — därtill nedsättas.

Mom. 3. Där Konungen — — — lägre ortsgruppen.

Vad i mom. 2 — — — avses i detta moment.

Mom. 4. Bidragsförskott — — — barnets underhåll.

Har underhållsbidrag — — — erlagda beloppet.

Bidragsförskott — — — för år räknat.»

Motionen II: 328 utmynnar i en hemställan, »att riksdagen måtte besluta följande ändring av 5 § i gällande lag för barnbidrag:

Mom. 1. Barnbidrag — — — i ortsgrupp 3.

Barnbidraget — — — medgiva undantag.

Mom. 2. Barnbidrag — — — angivna ortsgrupper.

För ett barn — — — däröver ytterligare 120, 150, 180.

Överstiger moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst 800 kronor i ortsgrupp I, 1 000 kronor i ortsgrupp II, och 1 200 kronor i ortsgrupp III,

eller har den arbetsförmögne, därest han är gift, tillsammans med sin hustru en årsinkomst överstigande 1 100 kronor i ortsgrupp I, 1 325 kronor i ortsgrupp II och 1 550 kronor i ortsgrupp III, minskas barnbidraget med sju tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp.

Barnbidrag — — — medgiva undantag.

Vistas — — — därtill nedsättas.

Mom. 3. Där — — — lägre ortsgruppen.

Vad — — — detta moment.

Mom. 4. För — — — 60 kronor.»

I fråga om de skäl, motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden, får utskottet hänvisa till motionerna.

Enligt 1 § i lagen den 18 juni 1937 om förskottering av underhållsbidrag till barn äger barn, vars fader enligt rättens beslut eller skriftligt, av två personer bevitnat avtal är pliktig att till fullgörande av lagstadgad underhållsskyldighet utgiva underhållsbidrag till barnet, att, sedan förfallodag för bidraget förflutit utan att bidraget guldits, med belopp och under villkor som i lagen sägs av allmänna medel erhålla förskott å bidraget (bidragsförskott). Vad sålunda stadgats skall emellertid icke äga tillämpning i fråga om barn, vars moder sammanbor med barnets fader. Den allmänna regeln är enligt 4 § 2 mom., att bidragsförskott utgår efter den i lagen om folkpensionering avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförts, å vilken modern senast blivit mantalsskriven. Enligt 4 § 1 mom. utgår bidragsförskott, där ej i lagen annorlunda stadgats, med ett årligt belopp av 240 kronor i ortsgrupp 1, 300 kronor i ortsgrupp 2 och 360 kronor i ortsgrupp 3 eller, där moder har vårdnaden om två eller flera till bidragsförskott berättigade barn, med följande årliga belopp i nedan angivna ortsgrupper:

	Ortsgrupp 1	Ortsgrupp 2	Ortsgrupp 3
för två barn	420 kronor	525 kronor	630 kronor
för tre barn	600 »	750 »	900 »
och för varje barn däröver ytterligare	120 »	150 »	180 »

För tiden till och med den månad, under vilken barn fyller två år, ökas bidragsförskottet med ett årligt belopp av 60 kronor. Överstiger moderns årsinkomst 600 kronor i ortsgrupp 1, 800 kronor i ortsgrupp 2 och 1 000 kronor i ortsgrupp 3, eller har modern, därest hon är gift, tillsammans med sin make en årsinkomst överstigande 900 kronor i ortsgrupp 1, 1 125 kronor i ortsgrupp 2 och 1 350 kronor i ortsgrupp 3, minskas bidragsförskottet med sju tiondelar av årsinkomsten, i vad den överstiger sagda belopp. Hava makar som nyss sagts att försörja barn under sexton år, som icke är berättigat

till vare sig barnbidrag enligt vad därom särskilt stadgas eller bidragsförskott, skall det för vederbörande ortsgrupp sist angivna inkomstbeloppet ökas med 100 kronor för varje sådant barn. Bidragsförskott må vidare ej utgå med högre belopp än barnets fader enligt rättens beslut eller avtal är skyldig att utgiva till barnets underhåll (4 § 4 mom.). För lämnat bidragsförskott inträder den barnavårdsnämnd, som utgivit förskottet, å vederbörande kommuns vägnar i barnets rätt till underhållsbidrag gentemot fadern.

Enligt 5 § i *lagen den 18 juni 1937 om barnbidrag* utgår sådant bidrag för föräldralösa och därmed jämställda barn i regel med 300 kronor i ortsgrupp 1, 360 kronor i ortsgrupp 2 och 420 kronor i ortsgrupp 3. Barnbidraget utgår med visst undantag efter den i *lagen om folkpensionering* avsedda ortsgrupp, dit den ort hänförs, å vilken barnet stadigvarande vistas. För andra barn än de nyssnämnda utgår barnbidrag med belopp, motsvarande de enligt förskotteringslagen i allmänhet utgående. Vidare sker reduktion enligt en liknande regel som den beträffande bidragsförskott. Hänsyn tages därvid till moderns eller den arbetsoförmögnes årsinkomst eller, om den arbetsoförmögne är gift, till makarnas sammanlagda årsinkomst. Den särskilda regeln om höjning av inkomstgränsen vid mera betungande försörjningsskyldighet äger icke tillämpning i fråga om barnbidrag.

Beträffande fastställandet av den inkomst, som skall läggas till grund för beräkning av bidragsförskott och barnbidrag, gälla olika regler enligt de båda lagarna. Enligt förskotteringslagen anses såsom inkomst det för vederbörande senast till statlig inkomst- och förmögenhetsskatt taxerade beloppet. Härvid skall emellertid iakttas, att därest i detta belopp inräknats värdet av fri kost och fri bostad, sammanlagda värdet av dessa förmåner icke må vid inkomstens beräkning uppskattas högre än till 200, 300 och 400 kronor i respektive ortsgrupper. Enligt barnbidragslagen skall inkomsten i stället uppskattas i överensstämmelse med de grunder, som angivas i *lagen om folkpensionering*.

Enligt *lagen den 18 juni 1937 om kommunala pensionstillskott m. m. må fattigvårdssamhälle till beredande av understöd (kommunala tillskott till barnbidrag eller till bidragsförskott) i penningar eller naturaförmåner åt barn, vilka finnas vara i behov av fattigvård, oaktat för dem utgå barnbidrag eller bidragsförskott, ställa medel till fattigvårdsstyrelsens förfogande med föreskrift, att tillskott och bidrag, som utdelas av dessa medel, icke skola vara att anse såsom fattigvård.*

1934 års barnpensioneringssakkunniga föreslogo, att inkomstgränsen för åtnjutande av oreducerat barnbidrag skulle sättas till, för änka 600 kronor samt för äkta makar 900 kronor. Enligt ett av de sakkunniga avgivet tilläggsförslag rörande dyrortsgraderade barnbidrag voro även nämnda belopp dyrortsgraderade. Vid avvägandet av dessa belopp utgingo de sakkunniga från

arbetsför änkas förhållanden, därvid de ansågo, att en sådan änkas existensminimum borde upptagas något högre än det belopp av 450 kronor, som enligt lagen om folkpensionering gällde för rätt till tilläggspension utan hänsyn till förekomsten av barn. Man borde nämligen enligt de sakkunnigas mening beakta, att en sådan änka såväl i fråga om kläder som föda krävde mera än en invalid eller åldrig person. Att för invalida änkor eller övriga ensamstående invalida personer med minderåriga barn uppställa andra regler i detta avseende än för arbetsföra änkor ansågo de sakkunniga icke vara görligt, då särskilt beträffande änkor det ofta vore omöjligt att draga en bestämd gräns mellan arbetsföra och invalider. Beträffande inkomstgränsen för äkta makar erinrade de sakkunniga att enligt 1913 års pensionsförsäkringslag den övre inkomstgränsen för erhållande av oavkortade barn tillägg vore i det närmaste dubbelt så hög som för en ensamstående person. En sådan regel hade de sakkunniga emellertid icke ansett sig kunna förorda i fråga om barnbidragen, detta särskilt med hänsyn till att den del av levnadskostnaderna, som utgjordes av hyra för bostad, ingalunda behöfde vara dubbelt så hög för två makar med minderåriga barn som för en ensamstående person i samma ställning. Inkomstgränsen hade därför i detta fall ansetts böra sättas till 900 kronor.

I fråga om bidragsförskotten föreslogo de sakkunniga inkomstgränserna i stort sett 300 kronor högre än för barnbidragen. Beträffande äkta makars inkomst var dock skillnaden vid dyrortsgradering icke fullt så stor. Den högre inkomstgränsen motiverades av de sakkunniga framför allt därmed, att hänsyn tagits till det stora antalet kvinnliga yrkesutövare med lön huvudsakligen i form av naturaförmåner, vilkas värde måste skattas till tämligen högt belopp. Dessa kvinnor kunde vanligen icke ha barnet hos sig och deras kontanta lön räckte icke till för att betala fosterlega för barnet. Värdet av den föreslagna lagstiftningen skulle väsentligt minskas, om densamma icke komme att omfatta denna kategori av hjälpbehövande mödrar. Ur principiell synpunkt motiverades den högre inkomstgränsen för ogifta mödrar och frånskilda hustrur därmed, att det för dessa icke vore fråga om understöd i egentlig mening utan om ett förskott, som återkrävdes av den underhållsskyldige.

I propositionen nr 276 till 1937 års riksdag erinrade föredragande departementschefen, statsrådet Möller, att i yttrandena över de sakkunnigas förslag ifrågasatts riktigheten av att konstruera olika inkomstgränser för rätten till barnbidrag och bidragsförskott. En jämförelse mellan de vid olika inkomstgränser utgående barnbidragens respektive bidragsförskottens belopp utvisade även, att på grund av denna olikhet vissa mindre lyckliga resultat uppstode. Departementschefen föreslog därför den avvikelser från de sakkunnigas förslag, att inkomstgränserna bestämdes till samma belopp för såväl barnbidrag som bidragsförskott. För att tillgodose de kvinnliga yrkesutövare, vilkas avlöningsförhållanden av de sakkunniga åberopats såsom skäl för den

högre inkomstgränsen i fråga om bidragsförskotten, föreslog departementschefen särskilda regler för beräkning av värdet av naturaförmåner.

Vad härutinnan i propositionen föreslagits föränledde ej erinran av sammansatta stats- och andra lagutskottet (utlåtande nr 1). Riksdagen godkände utskottets utlåtande.

I förevarande sammanhang må erinras om ett den 6 oktober 1938 meddelat utslag av regeringsrätten. Genom detta utslag gjordes ej ändring i ett av pensionsstyrelsen meddelat beslut, enligt vilket vid bestämmande av barnbidrag från vederbörandes årsinkomst avdragits kostnad för hemhjälp. Pensionsstyrelsen uttalade i ärendet, att styrelsen med hänsyn bl. a. till nödvändigheten i styrelsens arbete med något så när enhetliga regler ansett sig böra, om hembiträde anställts för barnens vård, medgiva avdrag för hemhjälp med belopp, som styrelsen funnit skäligen kunna fastställas till högst 180 kronor i ortsgrupp 1, 240 kronor i ortsgrupp 2 och 300 kronor i ortsgrupp 3. Styrelsen har ansett avdragets storlek böra vara oberoende av antalet barn i en familj.

I innevarande års statsverksproposition, femte huvudtiteln, har föreslagits, att för budgetåret 1939/40 måtte anvisas till ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott 4 800 000 kronor (punkt 76) och till barnbidrag 14 000 000 kronor (punkt 44).

Här må även erinras, att vid innevarande års riksdag väckts en motion, II: 237, av herr Näsström m. fl., i vilken hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag till statlig pension eller bidrag av statsmedel till arbetsför änka eller kvinna gift med icke arbetsför man, där det finnes två eller flera minderåriga barn i familjen. I motiveringen har framhållits, att många familjer måste anlita fattigvården, oaktat barnbidrag utgår. Motionen har hänvisats till andra kammarens andra tillfälliga utskott.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 17 december 1937 har chefen för socialdepartementet den 3 januari 1938 utsett en kommitté, *socialvårdskommittén*, med uppdrag att verkställa en översyn av socialvården. I direktiven för kommittén har framhållits såsom en av dess huvuduppgifter granskning av lagstiftningen rörande såväl socialförsäkring som övriga socialpolitiska stödåtgärder, framför allt ur synpunkten av dess effektivitet och tillräcklighet. Beträffande nämnda åtgärder borde undersökas bl. a. huruvida understödsbeloppen och de för dessas åtnjutande gällande förutsättningarna vore rättvist och rimligt avvägda.

Utskottet. De i motionerna berörda spörsmålen äro otvivelaktigt av betydelsefull karaktär. Med hänsyn till den korta tid, som 1937 års lagar om barn

bidrag och om förskottering av underhållsbidrag till barn varit i tillämpning, torde emellertid ytterligare erfarenheter av gällande bestämmelser i förevarande hänseenden böra avvaktas. Utskottet får vidare erinra om att den förra året tillsatta socialvårdskommittén har såsom en huvuduppgift att granska lagstiftningen rörande såväl socialförsäkring som övriga socialpolitiska stödåtgärder och därvid undersöka bl. a. huruvida understödsbeloppen och de för dessas åtnjutande gällande förutsättningarna äro rättvist och rimligt avvägda. Vid föreliggande förhållanden har utskottet icke funnit skäl föreslå riksdagen att i anledning av motionerna vare sig besluta ändring i ovannämnda lagar eller göra någon framställning till Kungl. Maj:t. Utskottet får därför hemställa,

- 1) att motionen II: 327 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd;
- 2) att motionen II: 328 icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 februari 1939.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman*, *Tamm*, *Hagman**, *Västberg*, *Knut Petersson*, *Sten*, *Wistrand* och *Holstenson*;

från andra kammaren: herrar *Olovson* i Västerås, *Pettersson* i Hällbacken, *Hallagård* och *Sandström*, fru *Nordgren*, herr *Barnekow*, fröken *Andersson* samt herr *Holm*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.